

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Илия Илиев, преподавател в СУ „Св. Климент Охридски”

(н.ст., име, презиме, фамилия – акад. дл. във висшето училище или научна организация)

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование ..3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление .3.1. *Социология, антропология и науки за културата* (Култура
и комуникация)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 98 от 19.11.2024....г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра Етнология към факултет Философско-исторически, като единствен кандидат участва главен асистент д-р Мария Стоянова Петрова от същата катедра

1. Общо представяне на процедурата и кандидата/ите

Със заповед № РД 22-436 от 18.02.2025 съм определен за член на научното жури в описания по-горе конкурс, на който като единствен кандидат се явява д-р Мария Петрова.

В установения от закона срок д-р Петрова внесе комплект документи, които отговарят на формалните изисквания. За конкурса тя е представила монография, три студии и седем статии, всички те публикувани след защитата на докторската ѝ дисертация (2008 г.). Текстовете са публикувани под фамилията Кисикова и тъй като тя присъства с нея в академичното пространство, а и аз я познавам под това име, ще я използвам по-нататък в настоящето становище. Една от студиите и една статия са на английски език, останалите на български. Чуждоезичната студия е публикувана в списание, реферирано в SCOPUS. Останалите са в български академични издания. Освен това д-р Кисикова е участвала в 12 научни проекта, три от които международни (финансирани от Еразъм +). Даден е списък с 14 цитирания, две от тях в англоезични публикации. Пряко свързани с темата на публикациите са два учебни курса, разработени от д-р Кисикова за нуждите на специалностите „Културен туризъм” и „Културна и социална антропология” в Пловдивския университет, като освен тях тя води още четири учебни дисциплини и две практики (лятна и стаж в институции). Приложени са също дипло-

ми за бакалавърска и магистърска степен, както и диплом за образователната и научна степен „доктор”. Присъства и удостоверение за идентичността на имената от община Пловдив, потвърждаващо, че Кисикова и Петрова са едно и също лице.

Научната продукция на д-р Кисикова далеч надхвърля минималните стандарти за заемане на академичната длъжност и отговаря както на Закона за развитие на академичния състав, така и на Правилника на Пловдивския университет за неговото прилагане.

2. Обща характеристика на дейността на кандидатката

По същество, научните трудове на д-р Кисикова могат да бъдат организирани в три условни кръга. Първият е свързан със с. Пчеларово, като представената за конкурса монография *„Читалище и време. Институционално съграждане и обществена трансформация. Из страниците на летописната книга”* заема централно място. Както личи от заглавието, монографията е конструирана около читалищната летописна книга на село в Източните Родопи. Книгата е водена от 1928 г. насам от десет различни автори и сама по себе си представлява изключително интересен документ. Благодарение на него д-р Кискинова предлага едновременно увлекателна (няма никаква причина научната литература да не бъде и интересно четиво) и убедителна реконструкция на живота на селото с негови ключови действащи лица през 30те и 80те години на миналия век. Използвани са и други архивни източници за населеното място и спомени на негови жители, съхранявани в Държавен архив – Кърджали, както и нормативни документи, които придават по-голяма плътност на повествованието. Монографията може да бъде ситуирана на пресечната точка между историографията и антропологията, като авторката успява да удържи концептуална и тематична цялост. Благодарение на това можем да видим как функционира една институция, която е много по-плътно вписана в местните реалии и по-добре отговаряща на местните нужди, отколкото популярните по-късно неправителствени организации.

С читалището на Пчеларова е свързана и статията *„Официални празници – реализации и трансформации. Из архивите на едно селско читалище“*. Приносен елемент там е анализът на механизмите, чрез които почините на властта (каквито са официалните празници) стигат до малките населени места и неминуемите трансформации, през които преминават. Особено интересно е да се проследи ролята на конкретните хора, служители на читалището, от чийто лични амбиции и енергия до голяма степен зависи налагането на официалната политика, но

които и внасят своите промени. В тематиката за Пчеларово и значението на индивидуалния деец се вписват и студиите „За паметта и наследяването – ракурси към идентичността. По примера на село Пчеларово“ и „Преосмисляне и предоговаряне на общностна идентичност. Случаят Пчеларово“. В тях виждаме взаимодействието между институциите (включително отдръпнали се институции, символизирани от рушащия се музей), местната общност и индивидуалния деец. Тук на преден план е погледът на етнолога, не на историка, като авторката показва достойно за уважение владение на различни методологически и теоретични подходи.

По сходен начин взаимодействието между активните индивиди и институцията са в центъра на втори проблемен кръг, свързан с университета и работещите в него хора. Статиите „Да си поговорим за университета. За етнологията и подхода в изследването на една институция“ и „Self-Identification and collective Identity – personal Hierarchy and social Reflections (examples from biographical interviews with University Professors)“ разглеждат многопластовите взаимодействия между институцията и хората в нея, които основават не само своята професионална идентичност, но и голяма част от социалните си връзки, потребление и цялостна самоидентификация на работата в университета, изграждат институцията и във всеки един момент сами са изградени от нея. Към този блок принадлежи и статията „Предизвикателства пред обучението по етнология. Теоретични и практически измерения. (по примери от учебните дисциплини Интеркултурна комуникация и Стереотипи и предразсъдъци)“, както и написаната в съавторство „Creative traditions and cultural projects: rethinking heritage through experience“. Там етнологът е едновременно субект и обект на изследването, използвайки професионалните си инструменти върху самия себе си.

Текстовете, посветени на университета и работата на етнолога, са белязани от нужната доза саморефлексивност, а „Песента на пътя“ и „Пространствено очертаване на своето (по примери от каракачанската общност)“ вече са посветени на общност, към която д-р Кисикова не принадлежи. Тези статии са диалогични, доколкото авторката се стреми да покаже уникалния поглед на каракачаните, чийто доскоро полуномадски начин на живот е оформил специфично отношение към пространството. И отново присъстват институциите, очевидно траен интерес на д-р Кисикова, като този път става дума каракачанските културно-просветни дружества.

Представените за конкурса научни публикации покриват разнообразни теми и обекти, но в тях съвсем отчетливо се очертава един траен интерес на д-р Кисикова: взаимодействието между институции и индивидуални дейци. Институциите могат да бъдат културни и обра-

зователни, различни по мащаб (читалище, самодейно културно-просветно дружество, или университет), настъпващи, триумфиращи или оттеглящи се (като полуразрушения музей), но винаги са поле на сложни игри на власт и идентичност и винаги, което според мен е и основният принос на авторката, дават възможност на индивидуалните дейци да оставят своя белег.

3. Критични забележки и препоръки

Нямам.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените документи и публикации показват един зрял автор, който последователно се връща към едни и същи важни за него проблеми, изпробвайки различни методи и намирайки нови изследователски обекти. Приносите са безспорни. Не намерих плагиатство в текстовете. Научната квалификация на д-р Кисикова отговаря на високите изисквания на Пловдивския университет, а преподавателската ѝ дейност е внушителна. Ето защо давам положителна оценка на кандидатката и без колебание препоръчвам на уважаемото жури да предложи на Факултетния съвет на Философско-историческия факултет да я избере за академичната длъжност „доцент” в по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Култура и комуникация).

София, 8 април 2025 г.

Изготвил становището:
(подпис)

доц. д-р Илия Илиев.

(ак. дл., н. ст., име, фамилия)